

ธรรมานุศาสตร์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

มงคลที่ ๑๓ สงเคราะห์ภรรยา (สามี) ถนอมน้ำใจกันไว้

การใช้ชีวิตครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ทุก ๆ คนย่อมปรารถนาจะได้คู่ครองที่ดี มีคุณธรรม หากเป็นผู้หญิงก็ย่อมปรารถนาสามีที่ดี เป็นผู้นำของครอบครัวที่เข้มแข็ง เป็นพ่อที่ดีของลูก ฝ่ายชายก็มาดหมายที่จะได้ศรีภรรยาเป็นแม่ศรีเรือน เป็นแม่ผู้เป็นต้นแบบที่ดีของลูก นี่คือการปรารถนาของชาวโลกทั้งหลายที่ยังใช้ชีวิตครองเรือน จึงต้องทำครอบครัวให้เป็นครอบครัวที่อบอุ่น ประการสำคัญคือ ต้องรู้จักใช้คำพูดที่เป็นที่รัก อย่าใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความน้อยอกน้อยใจแก่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นอันขาด เพราะคำพูดที่ทิ่มแทงจิตใจกันจะทำให้ครอบครัวแตกร้าง ถ้อยคำของผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีผลมากกว่าคำพูดของบุคคลอื่น ดังนั้น ต้องรู้จักพูดถนอมน้ำใจกัน ต้องรู้จักมองข้อดี มองความดีของกันและกัน

เมื่อคราวที่พระบรมศาสดาของเราประทับอยู่ที่พระเชตวันมหาวิหาร วันหนึ่งมีสามีภรรยาคนหนึ่ง สามีเป็นกุฎุมพี กุฎุมพีในสมัยพุทธกาลหากจะเปรียบเทียบกับในสมัยนี้ คือ เป็นผู้มีอันจะกิน มีฐานะดี ได้รับการยอมรับจากสังคม กุฎุมพีท่านนี้ได้เดินทางเข้ามาในเมืองเพื่อต้องการจะชำระหนี้ และซื้อของอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อไปทำธุรกิจต่อ ครั้นชำระสะสางและได้ฝากของไว้ไนตระกูลที่รู้จักกัน จากนั้นก็เดินทางเข้าไปยังเมืองสาวัตถี ระหว่างทางภรรยาเห็นภู่เขาลูกหนึ่งจึงเอ่ยถามสามีว่า "พี่ ถ้าสมมติว่าภู่เขาลูกนี้เป็นทองหมดทั้งลูกและเป็นสมบัติของพี่ พี่คิดว่าจะทำอะไรฉันบ้าง" การที่ภรรยาถามเช่นนี้เพื่อต้องการทดลองใจสามีว่า รักตนมากขนาดไหน ฝ่ายสามีไม่ทันฉุ่คิด อีกทั้งกำลังเหน็ดเหนื่อย กับการเดินทาง จึงตอบโดยไม่ได้ไตร่ตรองว่า "ถ้าภู่เขานี้เป็นทองคำอย่างที่เธอบอกว่าจริง ๆ ละก็ ฉันจะรักษาไว้ไม่ให้ใครเลย" ภรรยาเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจมาก คิดว่าสามีไม่รักตน ช่างใจจัดใจดำแข็งกระด้างราวกับหินพูดเหมือนกับเราไม่ใช่ภรรยาอย่างนั้นแหละ ในหัวอกตอนนั้นเอ่อล้นด้วยน้ำตาตกใน เกิดความน้อยใจแต่ก็ไม่พูดอะไร

ดังนั้น ต้องระวังคำพูดที่ออกมาจากปากโดยไม่มีใครตรวจให้ดี จะมีผลกระทบกับจิตใจของคนที่เรารัก หากเป็นคำพูดที่ดี ก็หอมชื่นใจเหมือนดอกมะลิ ยังจิตใจให้เบิกบาน หากเป็นคำพูดที่ทำร้ายจิตใจก็เหมือนใบมีดที่คมกริบกรีดลงตรงกลางใจ วาจานี้มันคมกว่าหอกกว่าดาบ จะพูดจะจาอะไรก็ให้ระมัดระวัง สามีภรรยาคู่นั้นเดินทางจนถึงใกล้ ๆ พระเชตวัน เนื่องจากเดินทางมาเหนื่อยรู้สึกกระหายน้ำ ทั้งสองจึงเข้าไปยังวิหารเพื่อหาน้ำดื่ม ขณะนั้นเอง พระบรมศาสดาได้ตรวจดูสัตว์โลกเห็นสองสามีภรรยามีอุปนิสัยแห่งโสดาบัน จึงทรงเปล่งฉัพพรรณรังสีสว่างไสวดงามมาก ประทับนั่ง

คอยอยู่ที่พระคันธกุฎี หลังจากสองสามีภรรยาตื่นมาแล้ว ทั้งสองมองเห็นพระรัศมี ๖ ประการของพระบรมศาสดา จึงเข้ามาถวายบังคม พระองค์ตรัสถามว่า "ท่านทั้งสองไปไหนมา" สามีภรรยากราบทูลว่า "ข้าพระองค์ทั้งสองเดินทางเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อชำระสะสางหนี้สิน และจะลงทุนทำธุรกิจต่อ พระเจ้าข้า" พระบรมศาสดาปรารภว่าจะปรารภเหตุเพื่อแสดงธรรมจึงตรัสถามฝ่ายภรรยาว่า "อุบาสิกา สามีของเธอหวังประโยชน์เกื้อกูลและดูแลเธอดีหรือเปล่า" อุบาสิกากราบทูลว่า "หม่อมฉันรักสามีมาก แต่สามีไม่รักหม่อมฉันเลย แม้วันนี้ หม่อมฉันถามว่า ถ้าภูเขาทองเป็นสมบัติสามีจะให้อะไรหม่อมฉันบ้าง สามีก็ตอบว่าไม่ให้ หม่อมฉันรู้สึกน้อยใจมากพระเจ้าข้า" พระศาสดาตรัสว่า "อุบาสิกา กุณฺหมณีนี้กล่าวไปอย่างนั้นเอง แต่เมื่อไรที่คิดถึงความดีของเธอแล้ว เขาก็พร้อมที่จะมอบทุกสิ่งทุกอย่างให้เธอได้" พระศาสดาทรงนำเรื่องราวในอดีตมาตรัสว่า ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นมหาอำมาตย์ในราชสำนักของพระเจ้าพรหมทัต ซึ่งครองราชย์อยู่ที่กรุงพาราณสี พระราชาพระองค์นี้เป็นผู้มากไปด้วยความระแวง

วันหนึ่ง พระราชาเห็นพระราชโอรสเสด็จมาเข้าเฝ้า เกิดความคิดว่า "ลูกของเราอาจจะก่อกบฏคิดทรยศกับเราเป็นแน่ อย่างกระนั้นเลย เราจะตัดไฟเสียแต่ต้นลม" จึงรับสั่งแกลมบังคับพระราชโอรสว่า "ลูกรัก ตอนที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ ลูกไปอยู่ที่อื่นก่อนเถิด หลังจากที่พ่อตายแล้ว ลูกค่อยมาครองราชสมบัติ" พระโอรสและพระชายาได้ออกไปสร้างบรรณศาลาอยู่ในป่า เลี้ยงชีวิตด้วยผลไม้ หลังจากที่พระบิดาสวรรคต พระโอรส ได้เสด็จกลับมาครองราชสมบัติแทน ในระหว่างเดินทางกลับนั้น ทั้งสองเห็นภูเขาลูกหนึ่ง พระชายาถามขึ้นว่า "หากภูเขานี้เป็นทองคำ เสด็จพี่จะประทานอะไรให้หม่อมฉันบ้าง" พระราชาโอรสพูดเล่น ๆ ไม่ได้จริงจังว่า "ถ้าเป็นทองคำจริง ๆ ละก็ ไม่ให้ใครหรอก" พระชายาได้สดับเช่นนั้นก็ทรงน้อยพระทัย คิดว่า "เรารักพระสวามี แต่ทำไมพระองค์ไม่รักเราเลย อุตส่าห์ลำบากตรากตรำมาด้วยกัน แต่พระองค์ยังพูดอย่างนี้ได้ หัวใจพระองค์ทำด้วยอะไร ทำไมจึงแข็งกระด้างนัก" จนกระทั่งกลับมาถึงเมือง ได้เถลิงถวัลย์ราชสมบัติแล้ว พระราชาทรงประทานตำแหน่งมเหสีให้ แต่ไม่ได้ยกย่องใด ๆ แม้ความเป็นอยู่ของมเหสี พระองค์ก็ไม่ได้สนพระทัย พระโพธิสัตว์ เห็นเหตุการณ์นั้นก็นึกคิดว่า "พระเทวีมีอุปการะมากกับพระราชา เราต้องหาวิธีทำให้พระองค์ได้ระลึกนึกถึงคุณของพระเทวี"

พระโพธิสัตว์เริ่มหากุศโลบาย วันหนึ่ง ขณะที่ทั้งสอง พระองค์อยู่พร้อมหน้ากัน พระโพธิสัตว์ได้เอ่ยถามขึ้นว่า "พระแม่เจ้า ท่านสุขสบายดีหรือ" ทั้ง ๆ ที่อยู่ต่อหน้าพระราชา พระเทวีก็ตรัสเล่าด้วยความน้อยพระทัยถึงเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้น พระโพธิสัตว์ปรารภว่าจะช่วยพระเทวีจึงทูลตักเตือนสติพระราชาว่า "ข้าแต่ महाराज พระเทวีทรงลำบากกับพระองค์มายาวนาน มีทุกข์ร่วมทุกข์ ไม่เคยทอดทิ้ง พระเทวีเป็นศรีภรรยา ที่หาได้ยาก พระองค์ควรจะระลึกถึงคุณงามความดีของพระเทวี พระเจ้าข้า" ธรรมดาของบัณฑิต แม้เคยบกพร่องผิดพลาด หากได้รับคำตักเตือนชี้แนะจากยอดกัลยาณมิตรย่อมจะได้คิดทันที พระราชาก็เช่นกัน ทันทิที่ไต่ยินเช่นนั้นก็มีรอยยิ้ม ทรงแต่งตั้งพระเทวีให้มีอิสริยยศที่ยิ่งใหญ่ และกล่าวถึงคุณงามความดีของพระเทวีต่อมหาชนทั้งหลาย ทำให้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประชุมชาดกว่า "พระราชานั้น คือกุฎุมพินีเอง และพระเทวีก็คืออุบาสิกา ผู้เป็นภรรยาของกุฎุมพินี" เมื่อทั้งสองสามีภรรยาได้ฟังพระธรรมเทศนาจบ ทั้งคู่ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล เพราะฉะนั้น ชีวิตการอยู่ร่วมกันจะต้องรู้จักทะนุถนอมน้ำใจกัน ให้เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ไม่ทอดทิ้งกันในยามทุกข์ยาก มีทุกข์ร่วมทุกข์ มีภัยร่วมต้าน ประคับประคองกันไว้ให้ดี โดยเฉพาะ เรื่องการใช้วาจาพึงระมัดระวัง อย่าพูดอะไรที่จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเด็ดขาด แม้บางครั้งจะเป็นความจริง แต่ไม่เกิดประโยชน์ก็อย่าพูด ให้ดูกาลเทศะด้วย โดยยึดหลักการกล่าววาจา สุภาสิตของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อทำได้เช่นนี้ ชีวิตครอบครัวจะมีความสุข จะเป็นครอบครัวแก้ว ครอบครัวตัวอย่างที่โลกต้องการ

เอกสารประกอบบทความ :

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาหมกุฎราขวิทยาลัย สุขงชาดก เล่ม ๕๘ หน้า ๕๑๓

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ